

Választások előtt Szlovákiában: magyar esélyek

2016. március 5-én egyfordulós parlamenti választást tartanak Szlovákiában. Magyar szempontból ez a felvidéki magyarság politikai érdekképviselőjének kérdéséről szólóan különösen jelentős esemény. Míg a szlovák-magyar, illetve etnikumok fölötti, polgári pártként jellemzett Most-Híd az utolsó két törvényhozási választáson 8,1%-os, illetve 6,9%-os eredménnyel bekerült a parlamentbe, addig a magát egyértelműen etnikai pártként meghatározó Magyar Közösség Pártja (MKP) mindkét alkalommal 4,3%-ot ért el, vagyis a bejutási küszöb alatt maradt. Az a politikai megosztottság azonban, amely a felvidéki magyarságot a korábban egységes MKP 2009. júniusi kettészakadása óta jellemzi, a kialakult erőssorrend dacára változatlanul fennmaradt. És miután a felvidéki magyarság számarányánál fogva csak kis eséllyel képes egyszerre két pártot bejuttatni a pozsonyi törvényhozásba, a 2016-os választás az „ős-MKP” két utódpartja számára továbbra is lényegében zéró végösszegű játszmát jelent.

Alábbi elemzésünkben a felvidéki magyarok politikai érdekképviselőjére vonatkozó főbb kérdéseket járjuk körül. A 2009-es pártszakadás óta Szlovákiában összesen nyolc választást rendeztek; ezek közül elsősorban a 2010-es és [2012-es parlamenti megmérettetés](#), illetve részben a [2014-es államfőválasztás](#) alapján vonhatunk le következtetéseket a két párt esélyeiről. A többi szlovákiai választás (megyei önkormányzati választás 2009-ben és [2013-ban](#), helyi önkormányzati választás 2010-ben és [2014-ben](#), [európai parlamenti választás 2014-ben](#)) eredményeiből nehezebben olvashatók ki a pártok szavazóbázisainak fontosabb földrajzi és társadalmi sajátosságai. Egyrészt azért, mert a szavazók helyi döntései során az országos ügyektől és a nemzettudattal összefüggő „ideológiai” kérdésektől eltérő preferenciák is meghatározók, másrészt mert az alacsonyabb érdeklődés mellett lebonyolított szavazások (mint pl. a 13%-os részvétellel zajló 2014-es EP-választás) csak a törzstábor mozgósítják, vagyis nem reprezentálják hitelesen a máskor többnyire aktív választók egészét. Fontos azonban megjegyeznünk, hogy a 2013 ősztől megrendezett valamennyi szlovákiai választás egyik jellemzője volt, hogy azokon az MKP eredményesebben szerepel a legfőbb vetélytársnak tekintett Most-Hídnál. Ezek a választások megmutatták, hogy az MKP regionális beágyazottsága erős, jobb mint a legfőbb rivális parté. Parlamenten kívüli pártként az MKP számára ezeken a

voksolásokon létfontosságú volt a jó szereplés, ugyanis az etnikai párt számára a települési és a regionális erős beágyazottság biztosíthatta a helyi alapszervezetek túlélését, melyek nélkül eleve esélytelen lenne a márciusban sorra kerülő törvényhozási választás sikeres levezénylése.

Annak ellenére, hogy a két párt közül – a parlamenti jelenlét szempontjából – a 2010-es és a 2012-es választásnak a Most-Híd lett a győztese és az MKP a vesztese, a támogatottság változása eltérően alakult: míg az MKP megtartotta támogatottságát, a Hídra adott szavazatok száma 2012-ben a két évvel korábbihoz viszonyítva 30 ezerrel, vagyis országosan 1,2 százalékponttal csökkent, ami a szavazótábor viszonylatában 14%-os csökkenést jelent. (Valójában ez az érték, mint látni fogjuk, nem a ténylegesen távozó arányát, hanem a szavazótábor kétirányú cserélődésének egyenlegét jelzi.)

Először is látnunk kell, hogy a még egységes MKP 2006-os szavazóihoz viszonyítva a két utódpart együttes támogatottsága 2010-ben mintegy 46 ezer fővel, azaz 17%-kal növekedett, ami arra vezethető vissza, hogy a Híd – minden bizonnyal öndefiníálásának köszönhetően – új támogatókat szerzett, amit a szórványvidékeken kapott, az addigi MKP-s vokok többszörösét kitevő szavazatok is bizonyítanak. 2012-re a Híd-tábor egy része eltávozott a párttól – a támogatók száma 206 ezerről 176 ezerre csökkent –, miközben a pártszakadás utáni MKP aktív támogatói tábora változatlanul 109 ezer fős maradt. Vagyis a 2012-es választási adatok szerint változatlanul a Híd képviseli a nagyobb erőt, a többletérték azonban már nem a duplája, hanem „csak” 60%-a az MKP-táborának.

Az adatok tehát az MKP esetében egy politikailag elégtelen méretű, de rendkívül stabil választói bázisról árulkodnak. A választási statisztikák települési szintű bontását elemezve azonban kiderül, hogy ez a stabilitás csak látszat, s egy egymással ellentétes, de lényegében zéróösszegű mozgás játszódott le a táboron belül. A települési szinten elvégzett számítások szerint az MKP 2012-ben elvesztette 2010-es támogatóinak mintegy 7%-át (7 794 fő), míg máshonnan közel ugyanennyi új szavazót szerzett (7 639 fő). A Híd esetében a települési szintű összegzés szerint 2010–2012 között ténylegesen 37 ezer szavazó hagyta el a pártot, miközben az újonnan megszólítottak száma kb. 7 500 fő. Az MKP szavazói potenciáljának – vagyis azoknak, akik a települési bontás szerint

2010-ben és 2012-ben legalább egy alkalommal rájuk szavaztak – az összlétszáma kerekítve 117 ezer fő. Ez azt jelenti, hogy az MKP-potenciál összesen 87%-a tekinthető stabil, vagyis a pártot mindkét választás során támogató szavazónak. A párt számára a szavazatmaximalizálás legfontosabb lépését a fennmaradó 13% sikeres megszólítása, vagyis az elpártolt szavazók visszaszerzése, illetve az újonnan érkezettek megtartása jelenthetné. Ha mindemellett a 2014-es szlovákiai elnökválasztás során szerzett új támogatókat is figyelembe vesszük – számuk közel ötezer fő –, akkor elméleti szinten azt mondhatjuk, hogy az említett potenciál sikeres mozgósítása és a többségi lakosság részvételi hajlandóságának szerencsésebb alakulása esetén 2016-ban az MKP számára az 5% elérése nem irreális cél. Megjegyzendő, hogy az államfőválasztáson a Híd nem indított önálló jelöltet, így az említett új választói csoport valószínűsíthetően a Most-Híd azon szavazóiból állt, akik számára az MKP jelenti a másodlagos pártpreferenciát.

Ha járási szinten vizsgáljuk az MKP 2010–2012 közötti támogatottságának alakulását, világos földrajzi sajátosságokat tapasztalhatunk: Délnyugat-Szlovákiában – Pozsonyt leszámítva – erősödött a párt, kelet felé haladva viszont az érsekújvári járástól kezdődően már a szavazóvesztés a jellemző. Kivételt jelent ez alól a rimaszombati és a rozsnyói járás, valamint Kassa városa, ám az erősödés ezekben nem volt jelentős. A vegyes párt esetében a két utolsó parlamenti választás során a két nagyvárosban, Pozsonyban és Kassán jelentős lemorzsolódást tapasztalhatunk. 2012-ben a Hídtől elpártolók több mint fele a csallóközi régióból került ki, miközben innen új támogatók gyakorlatilag már nem érkeztek. Amíg tehát 2010 és 2012 között az MKP megerősítette tömbmagyar jellegét, a Híd törzsbázisa eltolódott a nem magyarlakta „északi” járások, valamint a magyarlakta sáv középső és keleti része felé.

A Híd részéről a kettős kötődés hangsúlyozásának elsődleges célja nem a nem-magyar választói piac felé való nyitás, hanem a magyar és szlovák vegyes identitással rendelkező szavazóknak, a magyar felmenői, rokonai és baráti kötődésekkel rendelkező szlovákoknak, továbbá a karakteres kisebbségi politizálást és az összmagyar integrációt különféle okokból elvető magyaroknak a megszólítása. A Híd a 2013-ban kiadott [Polgári Vízió 2016](#) címet viselő dokumentum Szlovákiai magyar nemzetpolitikai stratégia c. alfejezete szerint a felvidéki magyarság – a program által javasolt kifejezés szerint szlovákiai, illetve dél-szlovákiai magyarság – „közös név, jól körülírt regionális identitás és szimbólumok nélküli közösség”. A párt nemzetpolitikai stratégiája arra tesz

javaslatot, hogy a fentiek miként tölthetők meg tartalommal, illetve a dokumentum arra kíván választ adni, „hogyan lehetséges a negatív tendenciák lelassítása, esetenként leállítása és megfordítása, és hogyan építhető fel egy fenntartható, értéket képviselő szlovákiai magyar közösség struktúrája”.

Egyértelműen felvidéki magyar identitásról, a felvidéki magyarság megmaradásáról, az asszimilációs folyamatok lassításáról, megállításáról, szerencsés esetben a folyamatok megfordításáról, illetve a magyarság anyagi, szellemi és számbeli gyarapodásáról beszél programjában a Magyar Közösség Pártja. A [Közös akarat](#) című választási program négy pillérrre épül: az első Szlovákia és Európa jövője, a második a gazdaság, a szociálpolitika és az egészségügy kihívásai, a harmadik a régiók felzárkóztatása, a negyedik pedig a magyarság megmaradására összpontosít. A gazdasági program a 2014-ben elfogadott Baross Gábor Tervre épül. Az MKP célja, hogy Dél- és Kelet-Szlovákia régiói a folyamatos leszakadás helyett a felzárkózás útjára lépjenek. A negyedik programpillér a 2014 decemberében bemutatott [A szlovákiai magyar közösség megmaradásának és gyarapodásának, valamint Dél-Szlovákia gazdasági felzárkóztatásának intézményi feltételei](#) c. dokumentumra épít. Ennek célkitűzése egy olyan, természetes régiók mentén kialakított déli megye létrehozása, amelyben a helyi közösség saját kezébe vehetné régiójának fejlesztését és a hivatalos kétnyelvűség is valóra válhatna. A koncepció a peremvidék, a szórvány számára az oktatási és kulturális önkormányzatiság megadásával számol.

Az erőteljesebb érdekvédelem hívei számára a választáson az MKP jelenti az első számú opciót. Amint azonban fentebb láthattuk, ez a tábor az MKP számára önmagában nem garantálja a parlamenti bekerülést, így fontos, hogy olyan témákat is beemeljenek a kampányba, amelyekkel a felvidéki magyarok mindkét nagy választói csoportja azonosulni tud, országos és helyi szinten egyaránt. Az MKP legfontosabb mozgósító eszköze a migrációs válsághoz kapcsolódó aláírásgyűjtési akció lett. Az októberben indított petíció a migránsok befogadását szabályozó kvóták ellen szól, és felszólítja a szlovák belügyminisztériumot, kezdeményezzen olyan jogszabályi módosításokat, amelyek az érvényes helyi népszavazások eredményét kötelező érvényűvé teszik a kormány számára. A mostani ciklusban kétszer is megtörtént, hogy a helyi népszavazás eredményéről – migráns kérdésben Bősön, helységnévhasználat tekintetében pedig Pereden – a kormány nem volt hajlandó tudomást venni. A petíciós íveket eddig 65

ezren írták alá, ami bizonyítja, az MKP kezdeményezésével olyan problémát vetett fel, amely fontos az embereknek. Egyúttal a bevándorlók tekintetében sikerült olyan jelentős témát találnia a pártnak, melyben álláspontja egyrészt teljes egészében megegyezik a szlovákiai magyar és többségi társadalom túlnyomó részének nézeteivel, másrészt pedig gyökeresen eltér a menekültügyben az európai szolidaritást támogató Most-Híd pártétól. A helyi népszavazások kötelező érvényűvé tétele tekintetében ugyanakkor a két párt álláspontja hasonló. A vegyes párt már említett Polgári Vízió 2016. c. programjának Fenntartható vidék című alfejezetében így fogalmaz: „A tapasztalatok alapján felül kell vizsgálni a helyi népszavazások rendszerét; biztosítani kell, hogy a kormány ne tudja elszabotálni a lakosság döntéseit, legyen szó a települések összevonásáról és szétválásáról, vagy azok megnevezéséről. Természetesen az ilyen nagy hatású döntések esetében szigorú kritériumrendszer szabná meg a helyi közösségek mozgásterét, de egyúttal arra is lehetőséget teremt, hogy a jog adta kereteken belül a lakosság autonóm módon dönthessen.”

A nyelvhasználati jogok érvényesítése és szélesítése, a kettős állampolgárság kérdésének rendezése, a 2016/17-es tanévtől bezárással fenyegetett kisiskolák megmentése – hogy csak néhány, a magyarság számára fontos kérdést említsünk – nagyban függ majd attól, hogy mennyire erős képviselője lesz a felvidéki magyarságnak a parlamentben. A hatékony érdekképviselő érdekében az MKP szorgalmazta a választási együttműködést a Híddal, a Szlovákiai Magyarok Kerekasztala pedig felvállalta, hogy közvetít a két párt között. Az együttműködésnek jó alapja lett volna, hogy a 2014-es helyi önkormányzati választáson a két párt több településen is együttműködött egymással, mintegy 30 településnek lett Híd-MKP koalícióban győztes polgármestere. A két párt koalíciója azonban súlyosan leszerepelt Révkomáromban, sem a közös lista, sem a közös polgármesterjelölt nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket. A Híd már ekkor kijelentette, hogy egy esetleges MKP-val való együttműködésről majd csak a 2016-os választások után kíván tárgyalni, mely álláspontját a párt vezetői a későbbiekben többször is megismételték. A Bugár Béla vezette párt olyan politikai pártokkal kíván a következő ciklusban együttműködni, amelyek programja közel áll a Hídéhoz. A párt elsősorban a Kereszténydemokrata Mozgalom (KDH) és a Siet (Háló) pártokat nevezte meg, mint lehetséges koalíciós partnereket. A Híd Bugár Béla pártelnök vezette jelöltlistáját a magyar-szlovák

nemzetiségi elosztás tekintetében a hét a háromhoz arány mentén állították össze, ennek megfelelően az első tíz helyen három szlovák nemzetiségű képviselőjelölt található. Az MKP listája a civil szervezetek felé nyitás jegyében született meg. A Berényi József MKP-elnök vezette lista 2. helyét Bárdos Gyula, a Csemadok elnöke, a párt 2014-es államfőjelöltje foglalhatta el. A listán helyet kapott a tavaly Lőrincz Csaba-díjjal kitüntetett Orosz Örs vezette [Fiatal Függetlenek](#) csoport, ők a 9., 19., 29., és 69. helyet kapták. A Szabadság és Szolidaritás (SaS) korábbi parlamenti képviselője, Somogyi Szilárd vezetésével a Mi Magunk Mozgalom négy listás helyet kapott (100-103. helyen szerepelnek), valamint a nyelvhasználatról foglalkozó Fontos vagy! mozgalom képviselőjében Halász Béla is felkerült a lista utolsó helyére. A civil szervezetek képviselői mellett az MKP ifjúsági csoportja, a [Via Nova](#) tagjai is előkelő helyeken szerepelnek a listán, 23 jelöltjükkel az összes magyarok területét sikerült lefedniük. A Via Nova ICS képviselőjelöltjei a Csatlakozz a jövőhöz c. ifjúságpolitikai programjukkal megoldási alternatívákat kívánnak nyújtani az iskolai beiratkozástól a karrierépítésig.

Amennyiben 2016 márciusában az elmúlt két parlamenti választáshoz hasonlóan 60 százalék körül alakul a részvétel, úgy 2010-hez és 2012-höz képest a Magyar Közösség Pártjának mintegy húszezer szavazattal kell több szavazatot szereznie a parlamentbe jutáshoz. A felmérések alapján az MKP az ötszázalékos küszöb határán mozog, a Most-Híd támogatottsága pedig 7-8 százalék körüli. Mindkét párt törvényhozásba kerülése esetén a két frakció mintegy 25 képviselővel rendelkezne, a magyar nemzetiségű képviselők száma pedig 20 fő körül alakulna. Az MKP esetében az aláírásgyűjtés sikeressége megmutatta, a migránskérdés tematizálása jó alap volt a választóbázis mobilizálásához. Kérdés, sikerül-e a menekültügy témájával új szavazókat szereznie a pártnak, akár a korábban otthon maradókat mobilizálni, akár pedig a legfőbb riválistól szimpatizánsokat átcsábítani, lévén a migránskérdésben a Híd a liberális álláspontot képviseli. Ugyancsak több ezer új szavazót jelenthet a különféle civil szervezetek képviselőinek szerepeltetése az MKP listáján, akik közül a fiatalok (a Via Nova ICS tagjai és a Fiatal Függetlenek) jelentős mértékben járulhatnak hozzá a lista sikeres szerepléséhez, új lendületet, újfajta gondolkodást és látásmódot hozva a politikába, megszólítva ezzel az első szavazókat és a politikától eddig távolmaradó fiatalokat.